

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 212/2021-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľa a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 58/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava V v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 58/2007 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** primerané finančné zadostučinenie v sume **1 500 eur**, ktoré **j e** mu Okresný súd Bratislava V **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresnému súdu Bratislava V **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 58/2007 konal bez zbytočných prietáhov.
4. Okresný súd Bratislava V **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **375,24 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 23. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 40 C 58/2007 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti navrhuje, aby ústavný súd okresnému súdu prikázal v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, a zároveň požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 14 000 eur, ako aj náhradu trov konania v sume 364,62 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že žalobca [REDACTED] (ďalej len „žalobca“) sa proti sťažovateľovi ako žalovanému domáha v napadnutom konaní zaplatenia sumy 2 529,84 eur z titulu poskytnutých právnych služieb ako advokát. V predmetnej veci sťažovateľ podal 20. augusta 2008 vzájomný návrh proti žalobcovi na zaplatenie sumy 195 219,25 eur s príslušenstvom z titulu náhrady škody. Okresný súd uznesením z 26. mája 2009 pripustil zmenu účastníkov konania na strane žalobcu, keď namiesto žalobcu do konania vstúpila česká obchodná spoločnosť [REDACTED]

3. Dňa 8. júna 2012 podal sťažovateľ predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Dňa 14. júla 2015 podal sťažovateľ predsedovi Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sťažnosť na prietahy v konaní podľa zákona o súdoch týkajúcu sa odvolacieho konania vedeného pod sp. zn. 2 Co 550/2013 a sp. zn. 2 Co 551/2013, ktorú podpredseda krajského súdu vyhodnotil ako dôvodnú.

4. Sťažovateľ podal ústavnému súdu ústavnú sťažnosť, ktorou namietal porušenie práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Co 550/2013 a sp. zn. 2 Co 551/2013. Ústavný súd túto ústavnú sťažnosť uznesením č. k. III. ÚS 278/2016-13 z 3. mája 2016 odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

5. Okresný súd uznesením z 25. novembra 2010 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu v sume 150 eur z dôvodu, že sa opakovane nedostavil na pojednávanie napriek riadnemu predvolaniu. Krajský súd uznesením z 18. decembra 2015 uznesenie okresného súdu zrušil. Okresný súd uznesením zo 17. októbra 2013 uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 100 eur z dôvodu zmarenia pojednávania. Krajský súd uznesením z 28. októbra 2015 uznesenie okresného súdu zmenil tak, že sťažovateľa zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 15 eur.

6. Podaním z 1. marca 2016 podal sťažovateľ ďalšiu sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní, ktorou namietal, že napadnuté konanie trvá extrémne dlho, a to od 15. novembra 2006.

7. Okresný súd uznesením z 8. júna 2016 pripustil, aby z konania vystúpil žalobca [REDAKOVANÉ], v likvidaci a na jeho miesto vstúpil pôvodný žalobca. Krajský súd uznesením z 31. januára 2017 uznesenie okresného súdu potvrdil ako vecne správne.

8. Okresný súd v napadnutom konaní meritórne o žalobe a vzájomnom návrhu nerozhodol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že okresný súd v napadnutom konaní nerozhodol bez zbytočných prietahov, resp. v primeranej lehote o jeho vzájomnom návrhu napriek tomu, že napadnuté konanie trvá viac ako 14 rokov, pričom konanie o vzájomnom návrhu v čase podania ústavnej sťažnosti trvalo 12 rokov, 2 mesiace a 26 dní.

10. Sťažovateľ poukazuje na neefektívny a neústavný postup okresného súdu, ktorý 26. mája 2009 pripustil zmenu účastníkov konania na strane žalobcu bez toho, aby zohľadnil jeho vzájomný návrh. Následne uznesením z 8. júna 2016 okresný súd pripustil zmenu účastníkov konania tak, že pripustil do konania pôvodného žalobcu. Okresný súd týmto postupom spôsobil, že viac ako 8 rokov nemohol riadne konať o vzájomnom návrhu sťažovateľa.

11. Sťažovateľ tiež namieta, že súdny spis s jeho odvolaniami proti uzneseniam okresného súdu z 25. novembra 2010 a zo 17. októbra 2013 nepredložil okresný súd krajskému súdu ako odvolaciemu súdu „bezodkladne a s urýchléním“, čo malo za následok predĺženie tejto fázy napadnutého konania. Krajský súd napokon v jednom prípade neakceptoval právny záver okresného súdu o uložení poriadkovej pokuty a toto uznesenie okresného súdu zrušil.

12. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že iné okresné súdy v podobných konaniach už rozhodli v neprospech žalobcu z dôvodu, že „konanie žalobcu voči sťažovateľovi bolo nedobromyselné, žalobca svojím konaním porušil ust. §§-u 18 Zákona o advokácii a povinnosť mlčanlivosti podľa §§-u 23 Zákona o advokácii, nárok na odmenu mu nevznikol.“.

13. Sťažovateľ svojím konaním nijako neprispel k predĺženiu napadnutého konania, „od počiatku mal a má záujem na rýchlom prejednaní veci a rozhodnutí o žalobe žalobcu...“. Sťažovateľ namieta, že okresný súd ku dňu podania tejto ústavnej sťažnosti „nekoná sústredene, porušuje zásadu rýchlosti súdneho konania, čo má a malo za následok, že ochrana práv sťažovateľa v dôsledku neefektívneho konania, nečinnosti porušovateľa, ad hoc úkonov, nedosiahla požadovanej kvality a rýchlosti rozhodnutí vo veci samej v súlade s konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva.“.

14. Návrh na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia sťažovateľ odôvodňuje s poukazom na „prežitú útrapy, psychické strádanie, pocity beznádeje a bezmocnosti o výsledok konania ako aj pretrvávajúci stav viac ako 14 rokov právnej neistoty...“.

15. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 212/2021-16 z 20. apríla 2021 ju v celom rozsahu podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

16. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagovala predsedníčka okresného súdu, ktorá v podaní č. k. Spr. 3170/2021 z 5. mája 2021 poukázala na priložený prehľad procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní.

17. Predsedníčka okresného súdu uviedla, že okresný súd postupoval v napadnutom konaní „v zásade plynulo“, pričom jednotlivé procesné úkony realizoval v primeraných časových odstupoch.

18. Význam pre napadnuté konanie mal spôsob komunikácie strán sporu, predovšetkým sťažovateľa. Táto komunikácia bola obťažná a náročná. Problematické bolo aj nariadenie pojednávania vzhľadom na práceneschopnosť sťažovateľa (predsedníčka okresného súdu poukázala na č. l. 103, 110, 122, 132, 149 a 171 súdneho spisu). Okresný súd túto situáciu riešil v súčinnosti s ošetrovateľom sťažovateľa. Okresný súd uznesením č. k. 40 C 58/2007-155 z 25. novembra 2010 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu v sume 150 eur. Z odôvodnenia tohto uznesenia vyplýva, že okresný súd po oboznámení sa s potvrdením o dočasnej práceneschopnosti sťažovateľa určil pojednávania v čase lekárom povolených vychádzok tak, aby sťažovateľ mal dostatočnú časovú rezervu na dostavenie sa na okresný súd a tiež na návrat domov. Okresný súd uložil sťažovateľovi túto poriadkovú pokutu po tom, ako sa sťažovateľ z piatich nariadených pojednávanií nedostavil ani na jedno. Zo správy ošetrovateľa pritom nevyplývalo, že by si zdravotný stav sťažovateľa vyžadoval ustanovenie opatrovníka. Okresný súd takto dovtedajšie konanie sťažovateľa hodnotil ako snahu vyhýbať sa súdnemu konaniu a spôsobovať jeho prieťahy.

19. Okresný súd na účely riadneho a účinného postupu vyzval sťažovateľa (č. l. 174), aby si zvolil zástupcu, vyzval na stanovisko ošetrovateľa sťažovateľa (č. l. 177) a tiež realizoval úkony na to, aby pojednávanie mohlo byť v obci, v ktorej má sťažovateľ trvalý pobyt.

20. Súdny spis bol 4. decembra 2013 predložený odvolaciemu súdu na rozhodnutie o viacerých procesných uzneseniach, okrem iného aj o uznesení o uložení poriadkovej pokuty sťažovateľovi.

21. Predsedníčka okresného súdu uviedla, že z obsahu súdneho spisu je zjavné, že okresný súd mal a má záujem konať a rozhodovať, pričom „väčšina“ pojednávanií bola odročená s ohľadom na sťažovateľa. Podľa predsedníčky okresného súdu je tvrdenie sťažovateľa o jeho záujme skončiť spor v čo najkratšom čase v rozpore s jeho prístupom, „keď žiadal o odročenie pojednávania a následné ďalšie procesné návrhy smerovali zo strany žalovaného k tomu, aby súd vypočul ako svedka jeho manželku, ktorá sa zásadne nikdy nemohla dostaviť na nariadený termín pojednávania.“.

22. Podľa predsedníčky okresného súdu dĺžka napadnutého konania je spôsobená primárne „v dôsledku realizácie uplatnených procesných práv strán sporu...“. Ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú a výšku uplatneného finančného zadost'učinenia za neprimeranú s poukazom na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 69/2011 z 3. mája 2011, v ktorom išlo o porovnateľnú dĺžku napadnutého konania, pričom ústavný súd priznal finančné zadost'učinenie v sume 1 500 eur.

III.2. Prehľad napadnutého konania:

23. Predsedníčka okresného súdu k svojmu vyjadreniu priložila prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní. Ústavný súd konštatuje, že tento prehľad v zásade korešponduje s priebehom napadnutého konania tak, ako ho ústavný súd zistil z pripojeného súdneho spisu. Z pripojeného prehľadu vyplýva nasledujúci priebeh napadnutého konania:

Okresný súd doručil platobný rozkaz z 21. februára 2007 žalobcovi 1. marca 2007 a sťažovateľovi 5. novembra 2007.

V júli 2007 okresný súd zisťoval sídlo, resp. trvalý pobyt sťažovateľa.

Dňa 6. novembra 2007 bol doručený odpor sťažovateľa proti platobnému rozkazu.

Dňa 17. decembra 2007 okresný súd vyzval žalobcu na vyjadrenie k odporu.

Okresný súd 14. decembra 2007 vyrubil súdny poplatok za odpor. Sťažovateľ podal 19. decembra 2007 odvolanie proti uzneseniu o súdnom poplatku a požiadal o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.

Dňa 27. decembra 2007 žalobca doručil vyjadrenie k odporu.

Okresný súd 18. februára 2008 vyzval sťažovateľa na doplnenie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov tak, aby preukázal pomery odôvodňujúce oslobodenie. Okresný súd následne uznesením z 15. augusta 2008 nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Sťažovateľ podal 20. augusta 2008 odvolanie proti tomuto uzneseniu a zároveň doručil okresnému súdu protinávrh k žalobe žalobcu.

Okresný súd 28. novembra 2008 vyzval žalobcu na vyjadrenie k protinávrhu. Žalobca doručil vyjadrenie 3. decembra 2008.

Dňa 20. februára 2009 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa. Krajský súd uznesením z 22. mája 2009 priznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dňa 27. marca 2009 žalobca doručil návrh na zmenu účastníka konania na strane žalobcu. Okresný súd tomuto návrhu vyhovel uznesením z 1. júna 2009. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 9. júna 2009 odvolanie. Okresný súd 16. júla 2009 vyzval žalobcu na vyjadrenie k odvolaniu. Dňa 22. júla 2009 doručil žalobca svoje vyjadrenie. Okresný súd 14. augusta 2009 predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd rozhodol uznesením z 3. novembra 2009 tak, že odvolanie sťažovateľa odmietol.

Pojednávania nariadené na 12. február 2010, 11. marec 2010, 29. apríl 2010 a 17. jún 2010 boli odročené z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa. Okresný súd 23. júna 2010 zisťoval u ošetrojúceho lekára sťažovateľa okolnosti jeho práceneschopnosti a následne 16. augusta 2010 na psychiatrickej ambulancii zisťoval okolnosti právnej spôsobilosti sťažovateľa.

Pojednávania nariadené na 4. november 2010 bolo odročené z dôvodu školenia zákonného sudcu a pojednávania nariadené na 25. november 2010 bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa.

Okresný súd uznesením zo 17. januára 2011 uložil sťažovateľovi poriadkovú pokutu. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 18. januára 2011 odvolanie.

Pojednávajúce nariadené na 27. január 2011 bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa.

Dňa 14. marca 2011 okresný súd vyzval sťažovateľa na zvolenie zástupcu.

Dňa 22. marca 2012 okresný súd vykonal pojednávajúce, následne pojednávajúce odročil.

Dňa 2. apríla 2012 požiadal exekútorský úrad o zapožičanie spisu a tiež Okresné riaditeľstvo Policajného zboru Bratislava.

Dňa 30. marca 2012 bolo doručené vyjadrenie žalobcu.

Dňa 8. júna 2012 za prítomnosti účastníkov okresný súd vykonal pojednávajúce a následne ho odročil.

Dňa 15. júna 2012 okresný súd zaslal výzvu Slovenskej advokátskej komore, ktorá reagovala podaním doručeným 25. júna 2012.

Dňa 5. októbra 2012 okresný súd za prítomnosti účastníkov vykonal pojednávajúce, ktoré následne odročil.

Dňa 10. októbra 2012 sťažovateľ doručil listinné dôkazy.

V októbri 2012 okresný súd vyzval na vyjadrenie Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, ktorý svoje vyjadrenie doručil 9. novembra 2012.

Dňa 17. novembra 2012 okresný súd doručil vyjadrenie pôvodného žalobcu z č. 1. 69 a 70 k protinávrhu sťažovateľa.

Pojednávajúce nariadené na 25. január 2013 bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa.

Dňa 26. apríla 2013 okresný súd vykonal pojednávajúce a následne ho odročil.

Dňa 26. apríla 2013 žalobca doručil vyjadrenie, ktoré okresný súd 20. mája 2013 doručil sťažovateľovi.

Pojednávajúce nariadené na 17. október 2013 bolo odročené z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa.

Okresný súd rozhodol o trovách podľa § 147a Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) uznesením z 13. novembra 2013, proti ktorému podal sťažovateľ 19. novembra 2013 odvolanie.

Dňa 6. decembra 2013 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľa proti uzneseniu o poriadkovej pokute a odvolaní proti uzneseniu o trovách podľa § 147a OSP. Krajský súd uznesením z 28. januára 2016 uznesenie o poriadkovej pokute zrušil a uznesenie o trovách zmenil.

Dňa 30. decembra 2015 bol doručený návrh na zmenu účastníka na strane žalobcu.

Sťažovateľ podal 16. marca 2016 dovolanie proti uzneseniu krajského súdu o trovách podľa § 147a OSP.

Dňa 11. apríla 2016 a následne 30. mája 2016 okresný súd vyzval sťažovateľa na stanovisko, či súhlasí s návrhom na zmenu účastníka. Okresný súd rozhodol uznesením z 1. júla 2016 tak, že vyhovel návrhu na zmenu účastníka. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 20. júla 2016

odvolanie. Okresný súd doručil odvolanie 11. augusta 2016 protistrane. Dňa 11. novembra 2016 okresný súd predložil spis krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní. Krajský súd rozhodol uznesením z 3. marca 2017 tak, že uznesenie okresného súdu o zmene účastníkov potvrdil.

Dňa 26. júna 2017 okresný súd vyzval žalobcu na vyjadrenie k dovolaniu sťažovateľa.

Dňa 4. augusta 2017 podal sťažovateľ dovolanie proti uzneseniu krajského súdu z 3. marca 2017.

Dňa 7. augusta 2017 bol súdny spis pridelený novej zákonnej sudkyňi.

Okresný súd uznesením zo 6. novembra 2017 zastavil konanie o dovolaní sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu z 3. marca 2017 pre nezaplatenie súdneho poplatku. Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ 16. novembra 2017 sťažnosť. Okresný súd uznesením zo 14. mája 2018 zrušil uznesenie o zastavení dovolacieho konania.

Dňa 5. júna 2018 okresný súd vyzval žalobcu na vyjadrenie k dovolaniu.

Dňa 4. júla 2018 okresný súd predložil spis Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na rozhodnutie o dovolaní sťažovateľa. Najvyšší súd rozhodol uznesením z 10. januára 2019 tak, že konanie o trovách podľa § 147a OSP zastavil a dovolanie vo veci zmeny účastníka (strany) odmietol.

Dňa 24. apríla 2019 sťažovateľ doručil návrh na opravu uznesenia najvyššieho súdu z 10. januára 2019. Dňa 6. novembra 2019 okresný súd predložil spis najvyššiemu súdu s návrhom na opravu uznesenia. Najvyšší súd návrh sťažovateľa na opravu uznesenia uznesením z 9. júla 2020 zamietol.

Dňa 22. marca 2021 okresný súd pojednávanie bez prejednávania veci odročil.

Okresný súd nariadil pojednávanie na 21. september 2021.

III.3. Replika sťažovateľa:

24. Sťažovateľ v reakcii na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 19. mája 2021 uviedol, že zotráva na dôvodoch uvedených v ústavnej sťažnosti v celom rozsahu.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

25. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní okresného súdu a sťažovateľa, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo spisu okresného súdu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

26. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka porušenia už označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní, ktorého predmetom je rozhodovanie o nároku žalobcu proti sťažovateľovi z titulu poskytnutých právnych služieb žalobcu ako advokáta a o nároku sťažovateľa, ktorý mal uplatniť v protinávru z titulu náhrady škody.

27. Pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, pozn.) si ústavný súd osvojil judikatúru Európskeho

súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 280/08, I. ÚS 326/2010).

28. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie už citovaných práv vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

29. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného konania v čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

30. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

31. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že vo veci ide o rozhodovanie o žalobcom uplatnenom nároku na zaplatenie odmeny za poskytnuté služby advokáta a o protinávrhu sťažovateľa, ktorým tento mal uplatniť nárok na zaplatenie peňažnej sumy proti žalobcovi z titulu náhrady škody podľa § 415 Občianskeho zákonníka, ktoré nemožno považovať za vec právne zložitú. Uplatnené nároky predstavujú bežnú súčasť rozhodovania všeobecných súdov v civilnej agende. Ústavný súd neidentifikoval ani prvok skutkovej zložitosti prejednávanej veci. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokovanej veci. Nárok žalobcu mal vzniknúť pri poskytovaní právnych služieb sťažovateľovi v kontexte výkonu sťažovateľovej podnikateľskej činnosti. Obdobne nárok sťažovateľa sa zjavne týka kvality (odbornosti) poskytnutých právnych služieb sťažovateľovi žalobcom. V uvedenej veci takto nejde o zjavne privilegovaný typ konania (napr. úprava práv a povinností k maloletým, odmena za výkon závislej práce, veci týkajúce sa osobnej slobody a pod.). V čase rozhodovania ústavného súdu napadnuté konanie trvalo približne 13 rokov a 7 mesiacov bez toho, aby bolo vo veci meritórne rozhodnuté.

32. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka (strany) napadnutého konania.

33. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní vyplýva, že z dôvodu ospravedlnenia sťažovateľa bolo pojednávanie odročené osemkrát, čo zjavne malo vplyv na celkovú

dĺžku napadnutého konania. Aj s ohľadom na dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav strany sporu možno rozumne očakávať taký postoj strany sporu, ktorý v čo najväčšej miere prispeje k plynulému postupu všeobecného súdu pri konaní a rozhodovaní veci (napr. zvolením si zástupcu a pod.). Zo súdneho spisu sa nejaví, že sťažovateľ takýmto spôsobom konal. V prerokúvanom prípade nepochybne k predĺženiu napadnutého konania došlo aj z dôvodu procesnej aktivity strán sporu (návrh na zmenu účastníka, návrh na oslobodenie od súdnych poplatkov, podávanie odvolaní a dovolaní sťažovateľom proti procesným rozhodnutiam okresného súdu, resp. odvolacieho súdu).

34. Uvedené návrhy a opravné prostriedky predstavujú legitímnu procesnú aktivitu strán sporu s tým, že rozhodovanie o týchto návrhoch (vrátane odvolacej a dovolacej inštancie) nepochybne spôsobilo v určitej miere predĺženie napadnutého konania. V tomto smere však ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba, ale nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016).

35. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej konštantnej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

36. Z prehľadu procesných úkonov vykonaných v napadnutom konaní ústavný súd zistil, že postup okresného súdu v napadnutom konaní bol po podaní návrhu na vydanie platobného rozkazu žalobcom v zásade plynulý, ústavný súd neidentifikoval výraznejšie obdobia nečinnosti okresného súdu.

37. Predovšetkým s prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania – bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia okresného súdu – je však nevyhnutné uzavrieť, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je ústavne neakceptovateľný. Ústavný súd zohľadnil, že súdny spis bol predložený odvolaciemu súdu štyrikrát a dovolaciemu súdu dvakrát. Konania týchto nadriadených súdov trvali v súhrne približne 4 roky a 1 mesiac, celkovo teda od začatia konania okresný súd konal približne 9 rokov a 6 mesiacov, čo je skutočnosť, ktorú je stále potrebné hodnotiť samu osebe ako ústavne neakceptovateľnú, osobitne s prihliadnutím na absenciu akéhokoľvek záväzného posúdenia veci samej (merita).

38. Celková dĺžka napadnutého konania bez meritórneho rozhodnutia takto predovšetkým signalizuje neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pripúšťa, že výrazný čas (vyše 4 roky) z doterajšej dĺžky konania bol potrebný na riešenie procesných otázok, pričom ale odvolací súd nie v každom prípade akceptoval posúdenie procesných otázok okresným súdom (oslobodenie od súdnych poplatkov, uloženie poriadkovej pokuty a z časti trovy podľa § 147a OSP). Celkový priebeh napadnutého konania ovplyvnilo aj správanie sťažovateľa – odročenie pojednávani v ôsmich prípadoch z dôvodu jeho ospravedlnenia. Z tohto hľadiska ústavný súd oceňuje postup okresného súdu, ktorý aktívne reagoval na uvedenú okolnosť (praceneschopnosť sťažovateľa) – dopytom u ošetrujúcich lekárov sťažovateľa, výzvou na zvolenie zástupcu, uložením poriadkovej pokuty (bez ohľadu na neskoršie zrušenie tohto uznesenia, pozn.)

a snahou vykonať pojednávanie v obci trvalého bydliska sťažovateľa, prípadne nariadovaním pojednávania s ohľadom na lekárom povolené vychádzky počas práceneschopnosti sťažovateľa. Uvedené skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o finančnom zadosťučinení a určení jeho výšky.

39. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľa týkajúcu sa rozhodnutí okresného súdu o zmenách účastníka na strane žalobcu – išlo o rozhodnutia, ktoré boli vyvolané žalobcom postúpením pohľadávky, resp. odstúpením od zmluvy o postúpení pohľadávky. Okresný súd postupoval podľa vtedy účinných ustanovení § 92 ods. 2 a 3 OSP, v zmysle ktorých súd vyhovie návrhu, ak sa preukáže, že nastala špecifikovaná právna skutočnosť, a ak je daný súhlas toho, kto má vstúpiť na miesto žalobcu. Uvedené rozhodnutie nebolo viazané na súhlas sťažovateľa ako žalovaného. Obdobne ani obrana sťažovateľa uplatnená v konaní, že mu postúpenie pohľadávky nebolo oznámené, nemohla vyvolať pochybnosti o platnosti postúpenia pohľadávky, a tým aj rozhodnutia okresného súdu o zmene účastníka na strane žalobcu. Námietka, že okresný súd nepredložil vec dostatočne rýchlo na rozhodnutie o odvolaniach sťažovateľa, nie je sama osebe akceptovateľná. Súdny spis bol v doterajšom priebehu napadnutého konania predkladaný nadriadeným súdom, čo sa týka procesných otázok, preto nepredloženie spisu na rozhodnutie nadriadenému súdu nebránilo automaticky okresnému súdu konať vo veci samej. Obdobne právne posúdenie podania, ktoré sťažovateľ označuje ako protinávrh, je vecou okresného súdu.

40. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 31 až 39 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní nekonal efektívne a nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (strán sporu). Iba rýchla ochrana subjektívnych práv môže byť dostatočne spravodlivá a účinná, môže šetriť náklady účastníkov konania (strán sporu), ako aj samotného súdu a pôsobiť preventívno-výchovne, stabilizujúco a dôveryhodne na ostatných občanov. Neefektívnym postupom okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

41. Vzhľadom na to, že napadnuté konanie nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd požiadavke sťažovateľa, aby prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 3 výrokovej časti tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

42. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

43. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

44. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

45. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ si uplatnil primerané finančné zadosťučinenie v sume 14 000 eur, ktoré odôvodnil skutočnosťami bližšie uvedenými v bode 14 tohto nálezu.

46. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

47. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, ústavný súd v neprospech okresného súdu hodnotil doterajšie trvanie napadnutého konania, jeho neefektívnu činnosť a absenciu meritórneho rozhodnutia. Na ťarchu sťažovateľa hodnotil jeho nedostatočnú súčinnosť, v ktorej dôsledku nepochybne došlo k predĺženiu napadnutého konania a sťaženiu postupu okresného súdu. V tomto kontexte ústavný súd v prospech okresného súdu posúdil jeho aktívny prístup k práceneschopnosti sťažovateľa a snahu reagovať efektívne na túto okolnosť. Ústavný súd zohľadnil, že v napadnutom konaní rozhodovali opakovane nadriadené súdy v celkovom rozsahu vyše 4 roky – pričom túto okolnosť nehodnotil na ťarchu ani okresného súdu a ani účastníkov konania (strán sporu). Ústavný súd takto dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v sume 1 500 eur (bod 2 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadosťučinenia v sume 1 500 eur oproti sťažovateľom navrhovanej sume 14 000 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

48. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 375,24 eur.

49. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2020 v sume 177 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2020 v sume 10,62 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania takto predstavuje sumu 375,24 eur (bod 4 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na skutočnosť, že replika sťažovateľa neobsahovala žiadnu argumentáciu, ústavný súd náhradu trov konania za tento úkon sťažovateľovi nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu).

50. Pri rozhodovaní o trovách konania ústavný súd neprihliadol na to, že sťažovateľ vyčíslil výšku náhrady trov konania v nižšej sume (364,62 eur), na akú má podľa vyhlášky nárok. Ústavný súd vychádzal z toho, že o náhrade trov môže rozhodovať v odôvodnených prípadoch podľa zásady úspechu (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Zákonnou náležitosťou ústavnej sťažnosti nie je uplatnenie nároku na náhradu trov konania a výpočet jej výšky (porovnaj § 39, § 43 a § 123 zákona o ústavnom súde). V zmysle § 262 ods. 1 CSP v spojení s § 62 zákona o ústavnom súde o nároku na náhradu trov konania rozhodne súd aj bez návrhu v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí. Ústavný súd takto rozhodol o náhrade preukázaných, odôvodnených a účelne vynaložených výdavkov, ktoré sťažovateľovi v konaní pred ústavným súdom vznikli (§ 251 CSP).

51. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2021

Libor DUEA
predseda senátu